

ת"פ 25346/03 - פלונית נגד מדינת ישראל

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 17-03-25346 מדינת ישראל נ' פלונית
תיק חיצוני: 384137/2015

בפני כבוד השופט איתן כהן
(ה המבקש/ הנאשמה)
פלונית
נגד
מדינת ישראל
(המשיבה/ המאשימה/התביעה)

החלטה כללי

1. לפניה בקשה להורות על הפקת הליכים בעניינה של המבקש, שתיקרא להלן הנאשמת, בשל אי-כשירותה לעמוד לדין לפי סעיף 170 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982 (להלן: "החסד" פ").

לבקשה זו התווספה בהמשך גם בקשה נוספת מטעם הנאשמת להורות על ביטול כתוב האישום מחמת הגנה מן הצדק לפי סעיף 149 (10) לחוק העונשין התשל"ג-1977 (להלן: "חוק העונשין").

רקע

2. נגד הנאשמת הוגש כתוב אישום בן ארבעה אישומים. כתוב האישום מייחס לנאשמת שורת עבירות לפי חוק העונשין ובכללן: קבלת דבר במרמה בנסיבות חמימות לפי סעיף 415 לחוק, גנבה בידי מושחה לפי סעיף 393(2) לחוק, גנבה בידי עובד לפי סעיף 391 לחוק, קבלת דבר במרמה לפי סעיף 415 לחוק, זיווג מסמך לפי סעיף 418 לחוק, שימוש במסמך מזויף לפי סעיף 420 לחוק. כן מייחסות לנאשמת עבירות של גניבת כרטיס חיבור לפי סעיף 16(א) לחוק כרטיסי חיבור, תשמ"א-1986, והונאה בכרטיס חיבור לפי סעיף 17 לאותו חוק.

3. אין מחלוקת שהנאשمت סובלת מדיכאון מזורי ומcean הדין בשאלתCSI כשירותה לעמוד לדין.

nocah מצבה של הנאשמת, הוגשה חוות דעת פסיכיאטרית מטעם הפסיכיאטר המחויז (ד"ר ברוך לבוק) ובהמשך הוגשה חוות דעת פסיכיאטרית גם מטעם ההגנה (ד"ר פוקס מנדל).

שני הפסיכיאטרים העידו בבית המשפט על חוות דעתם ונחקקו אודוטיה.

תמצית טענות הצדדים

עמוד 1

© verdicts.co.il - כל הזכויות שמורות לאתר פסק דין

.4. ב"כ הנאשמה טענה שהמסקנה העולה משתי חווות הדעת הפסיכיאטריות וمعدויות המומחים היא שקיים ספק לגבי כשירותה של הנאשמת לעמוד לדין. לדבריה, המומחים מסכימים על כך שהנאשמת נמצאת במצב של חסר תפוקוד ועל כן היא חסרת יכולת לגבות הגנה אפקטיבית. נוסף על כך טענה שבכל הקשור לנושאים נפשיים, עברה ההחלטה בשנים האחרונות מגישה פורמלית- מצמצמת לגישה מהותית. דהיינו יש לבדוק מיהו הנאשם ומהן יכולותיו ולא מהי "cotortat" מחלתו.

בהתיחס לטענה בדבר ביטול כתוב האישום מחמת הגנה מן הצדק, טענה שהחלטת היועם"ש שלא לעכב הליכים בתיק זה, כמו גם החלטת המאשימה לנහלו את התיק, בעליים כדי פגמים מהותיים בהתנהלות המדינה אשר פוגעים בღעיה בלתי מידית ובלתי מוסרית בנאשمت ויש בכך כדי להצדיק מתן סعد מן הצדק ולבטל כתוב האישום.

.5. לעומת זאת טענה המאשימה שלמעשה אין מחלוקת בין המומחים על כך שהנאשמת לא עומדת בתנאי הסעיף ועל כן כשרה לעמוד לדין. בנסיבות אלה, מצבה הרפואי יקבל ביטוי בפרש העונש אם תמצא אשמה בדיון.

אשר לטענת ההגנה מן הצדק, טענה המאשימה שהנאשמת אינה עומדת ב מבחנים שנקבעו בפסקה לתחולת ההגנה ועל כן יש לדחותה.

דין והכרעה

לאחר שעניינו בבקשתו, בתגובה ובחווות הדעת של שני המומחים ועדותיהם, הגיעו לכלל מסקנה שדין שתי הבקשות להידוחות.

בבסיס החלטתי עומדים הנימוקים הבאים:

אי כשירות לעמוד לדין

.6. סעיף 170(א) לחס"פ מורה על הפסקת הליך משפטי נגד מי שבית משפט קבע לגבי שהוא אינו מסוגל לעמוד בדיון. ובלשון הסעיף:

"קבע בית המשפט לפי סעיף 6(א) לחוק לטיפול בחולי נפש התשט"ו-1955... שנאשם אינו מסוגל לעמוד בדיון, יפסיק את ההליכים נגדו..."

סעיף 15(א) לחוק טיפול בחולי נפש, התשנ"א-1991, (אשר החליף את סעיף 6(א) הנ"ל), קובע:

"הועמד נאשם לדין פלילי ובית המשפט סבור, אם על פי ראיות שהובאו לפני מטעם אחד מביעלי הדין ואם על פי ראיות שהובאו לפני ביזמתו הוא, כי הנאשם אינו מסוגל לעמוד לדין מחלת הגוף חוליה, רשאי בית המשפט לצוות שהנאשם יושפץ בבית חולים או יקבל טיפול רפואי..."

סעיף 1 לחוק טיפול בחולי נפש מגדר 'חוליה' כר: "**אדם הסובל ממחלת נפש**".

7. ההלכה הפסוכה קבעה כי כדי להורות על הפסקת הליכים נגד הנאשם, יש צורך בהוכחת שני תנאים מצטברים כליהן:

הראשון, הנאשם אינו מסוגל לעמוד לדין; השני, אי כשירותו זו נובעת ממחלת נפש (ראו: רע"פ 2111/93 אבנרי נגד מדינת ישראל (20.10.1994) (להלן: "ענין אבנרי").

על הרצional המצדיק הפסקת הליכים, אמר ביהם"ש העליון בע"פ 3230/05 גולה נגד מדינת ישראל (22.01.2007) (להלן: "ענין גולה"), כר:

"התפיסה המונחת בבסיס ההוראה היא כי אין זה ראוי לנוהל הליכים פליליים כנגד מי שאינו מסוגל - בשל מצבו הנפשי או השכלי - להתגונן כראוי כנגד האשמות המוחסנות לו, להעיר את חומרתן, להבין את מצבו ולתקשר עם עורך-דין במטרה לקבל סיוע משפטי".

עוד נקבע בפסקה כי לצורך החלטתו מסתמן בית המשפט על חוות דעת פסיכיאטרית, כאשר המסקרה הסופית נתונה לשיקול דעתו של בית המשפט (ע"פ 506/76 מדינת ישראל נגד אלקנוביץ (27.01.1977)).

8. במקרה שלפני לא מתקיים התנאים להפסקת הליכים כפי שיפורט להלן.

התנאי הראשון - אי מסגולות לעמוד לדין

9. שתי חוות הדעת הפסיכיאטריות - מטעם הפסיכיאטר המחויז ומטעם ההגנה, מגיעות למסקנות דומות בשאלת מסגולותה של הנאשם לעמוד לדין.

10. בחוות הדעת מטעם הפסיכיאטר המחויז מأت המומחה לפסיכיאטריה ד"ר ברוך לבוק נקבע שהנאשمت מבינה את מטרת הבדיקה ואת ההליך המשפטי, "**מבנה שעשתה דברים לא טובים ומפחיתה משפט. שיפוט ותובנה קיימים**".

בסיכום חוות הדעת נקבע: "**במצבה הנוכחי היא יכולה להבין היליכי משפט ולכן יכולה לעמוד בדיון**".

בחקירותו, חזר ד"ר לבוק על מסקנותיו אלה והuid שהנאשמת מבינה שעשתה מעשה חמור, מבינה מה זה משפט, מהי אשמה, פוחדת מהמשפט ופוחדת להיכנס לכלא.

בהתיחס ליכולתה של הנאשמת להcin אסטרטגיה הגנתית ולשתחף פעולה עם עורכת הדיון, סבר שקיים קושי, וכי יכולתה להציג את הדברים מזוית מבטה מוגבלת מאוד. עם זאת, קבוע שהנאשמת יכולה להשיב לשאלות קונקרטיות ב"כן ולא", ויכולתה להתכוון למשפט היא מעטה, אך לא נמנעת לחלוון.

אשר להשפטת ההליך המשפטי על מצבה של הנאשמת, נכתב בחוות הדעת כך: "**דינונים בבית המשפט יכולים לגרום להחמרה במצבה**". בעודתו הוסיף על הדברים ואמר שההליך המשפטי מזיך לנאשמת, מדרדר את מצבה ומונע ממנה להשתתקם.

11. בחוות הדעת מטעם ההגנה מأت הפסיכיאטר ד"ר פוקס מנDEL (לשעבר הפסיכיאטר המחויז - מחויז דרום) נקבע שהנאשמת מבינה את כתוב האישום ואת תפקידי בעלי הדיון. עם זאת, נכתב: "**יכולותיה להcin אסטרטגיה הגנתית ולשתחף פעולה עם עורך דין היא מצומצמת מאוד ולכן, לפי הערכתי, כשירותה לעמוד לדין היא פגומה. היא בעלת קרבה לסייע העדר כשירותה לעמוד לדין**".

בעודתו, חזר ד"ר פוקס על מסקנותיו אלה. לדבריו, הנאשמת מבינה שיש משפט ויש נגדה כתוב אישום, מבינה שיש לה עורכת דין, מבינה את תפקיד השופט ובעלי הדיון ומפחדת מהתוצאות. עם זאת, אינה מסוגלת להcin אסטרטגיה הגנתית, וכשירותה "לא אופטימלית", בעייתית, חלקית ומצומצמת. כך למשל סיפר, שכאר.er שאל את הנאשמת מה תגיד לבית המשפט בעניין האישומים, השיבה "לא יודעת". בשל כל אלה, קבוע שקיים ספק ביחס לכשירותה של הנאשמת לעמוד לדין.

12. אמה של הנאשמת העידה לפני על מצבה הקשה של בתה. מעודותה עולה, שהנאשמת כמעט שאינה מתפרקת בביות, אינה מסוגלת לטפל עצמה, מגיבה בקושי לסבירה וזקוקה לטיפול והשגחה צמודים.

13. במהלך הדיונים התרשםתי אף אני מהנאשמת. הנאשמת הייתה אפואית לחלוון, לא הגיבה להתרחשויות באולם וספק אם בכלל הבינה את שהתרחש. דומני שמדובר הנזונים שהוצגו לי כמו גם מהתרשומות האישיות מהנאשמת עולה קושי של ממש לנוהל משפט נגד הנאשמת, לקבל ממנה תשיבות מפורטות לשאלות שבמחלוקת ולגבש בעזרתה קו הגנה אפקטיבי.

14. עם זאת, אף המומחה מטעם ההגנה שבו תלתה ב"כ הנאשמה את יבהה, הגדרת את מצבה של הנאשמת כ-"קרוב לסיג" או שקיים ספק ביחס לכשירותה. ומכל מקום משאון מחלוקת בין הצדדים שהנאשמה מגלה הבנה בסיסית בקשר להליך המשפטי, המסקנה המתוח"בת היא שהנאשمة בעלת מסוגלוות לעמוד לדין אף שמסוגלוות זו מוגבלת, דלה ומעטה עד מאד.

התנאי השני - קיומה של מחלת נפש

15. אין חולק על כך שהנאשمة סובלת מדיכאון מז'ורי.

ההגנה טענה, שעל פי הפסיכה העדכנית לובש המבחן שעוניינו מחלת נפש אופי פונקציונלי. דהיינו יש לבחון את מהותם של תסמיini הילקי הפסיכיאטרי שבו מדובר להבדיל מסיווגו הפסיכיאטרי הקליני כמחלה. לפיכך, גם במקרה דנן יש לבחון האם תסמיini הדיכאון שמננו סובלת הנאשمة עומדים בתנאי הסעיף.

16. ב"כ הנאשمة תמכה יתדועה בהחלטה על הפסקת הליכים שניתנה בת"פ (שלום נתניה) 19-03-17254 **מדינת ישראל נגד שרubi** (2019.05.12) (להלן: "ענין שרubi") ועל הפסיכה המוזכרת בה. שם, דובר על נאשם אשר נקבע לגביו שהוא שרוי במצב פסיכוטי, בלי שנקבע בוודאות מאייזו מחלה או הפרעה נפשית הוא סובל. בית המשפט פסק בשאלת בחינת הנסיבות הדיניות שיש מקום להגמתה הגדרת 'מחלת נפש' והורה על הפסקת הליכים.

-domini שהמקרה שלפני אינו דומה בנסיבותיו לעניין שרubi ועל כן אינו בר השוואה. שם, דובר על מצב פסיכוטי. מצב שכזה מתאפיין בנזוק מהמציאות וגם חמור בכושר השיפוט [ראה י' בזק משפט ופסיכיאטריה - אחריותו המשפטית של הילקי בנפשו (תשס"ו-2006)47]. אשר לנירוזות ופסיכופטיה, ידוע שאלה מתאפיינים ב- "חוסר ריגשות מוסרית וכחות לסבלו של הזולת" (שם) ועל כן אינם מהווים מחלת נפש.

במקרה הקונקרטי שנדון בעניין שרubi, קבע בית המשפט שהנאשם נמצא כאמור במצב פסיכוטי, חסר מסוגלוות להפנים את הליכי המשפט, להבין את סדרי הדיון, להשתתף בדיון המשפטי, להיעזר בעורך הדיון ולעקוב אחר הדיונים בבית המשפט.

שונה ממנה המקרה שלפני שעוניינו דיכאון מז'ורי ללא פסיקוזה כשלנאשمة יכולת הפנה והבנה - אם כי דלה.

17. בעניין גולה קבע בית המשפט העליון שעל פי הגישה המקובלת, מצב פסיקוזה מהווים מחלת נפש ועוד שהפרעות נפשיות אחרות, כגון נירוזה או פסיכופטיה אינם מהווים מחלות נפש. ובלשונו של פסק הדין נאמר כך:

"[...]vr אוvr, הפסיכה קבועה, כי מובנו המשפט של המונח "מחלת נפש" המצדיק להפסיק את ההליכים המשפטיים נגד נאשם, מתייחס למי שסובל מפגיעה קשה בכושר

השיפוט ובתפישת המציגות, ובשל כך התנהגו סוטה באופן חמור מן הנורמה".

18. בע"פ 5266/05 **זלנצקי נגד מדינת ישראל** (22.02.2007), התייחס בית המשפט העליון לכשרות המהוית דהינו לסייע או שפויות וקבע כללה:

"[...] אין בדברים כדי לוותר על הדרישה לקיומה של מחלוקת נפש כתנאי מוקדם לכינוסתו של אדם לגדר הסיג בסעיף 34 ואף אין בה כדי להקל מעוצמת הדרישה. כל שיש בדברים הוא לכלול בוגדר המונח גם ליקויים אשר באופן מסורתי לא סוגו כמלחות נפש מסיבות שונות, אך אופי תסמניהם ועוצמתם מעידים על היומם פסיכוטיים".

אף שהדברים נאמרו בנוגע לכשרות המהוית, מחזיקים הם את הפרשנות בדבר היקף ההרחבה הרואית של המונח 'מלחות נפש' בשאלת הכשרות הדינונית.

19. בחינת ההחלטה המרחיבה את תחולת המונח 'מלחות נפש' מעלה שההרחבה הפרשנית ננקטה במקרים של מצבים פסיכוטיים או ליקויים מוחניים אורגניים קשים (ראה למשל ת"פ (שלום נתניה) 46447-08-17 **פלוני נגד מדינת ישראל** (21.02.2019)). לא מצאתי בפסקה תקדים לאי כשרות דיןית מחמת דיכאון מז'ורי.

20. לפיקר דחיתי אפוא את הבקשה לאחר שמצאתי שהנאשمت לא עומדת בשני התנאים הדרושים למחלוקת השרות הדינונית.

הגנה מן הצדק

21. סעיף 149(10) לחסד"פ קובע כדלקמן:

"לאחר תחילת המשפט רשאי הנאשם לטען טענות מקדמיות, ובهنן:
[...] (10) הגשת כתב האישום או ניהול ההליך הפלילי עמדים בסתריה מהוית
לעקרונות של צדק והגינות משפטית".

22. פסק הדין המנחה בעניין ביטול כתב אישום מחמת הגנה מן הצדקה, ניתן בע"פ 4855/02 **מדינת ישראל נגד בורוביץ** (31.03.2005), (להלן: "הלכת בורוביץ"). יש להזכיר שפסק דין זה ניתן עוד לפני תיקון החוקיקה שעיגן את ההגנה כטענה מקדמית המצדיקה פוטנציאלית את ביטול כתב אישום. בהתייחס לרציניל העומד בבסיס הסעיף נאמר בפסק הדין כך:

"[...] עיקר עניינה של ההגנה מן הצדק הוא בהבטחת קיומו של היליך פלילי ראוי, צודק והוגן. בעיקרונו עשויה אףוא הגנה לחול בכל מקרה שבו קיומו של היליך הפלילי פוגע באופן ממשי בתחשושת הצדק וההגינות כפי שהוא נתפסת בעיניו של בית- המשפט".

על פי החלטת בורוביץ, החלטתה של הגנה מן הצדק טעונה בחינה בת שלושה שלבים: ראשית, על בית המשפט לזהות את הפגמים שנפלו בהיליכים הפליליים בעינינו של הנאשם ולעמו על עצמותם במנוחת משאלת אשמו או חפותו; שניית, יש לבחון האם בקיומו של היליך הפלילי, חרף הפגמים, יש ממשום פגעה חריפה בתחשושת הצדק וההגינות תוך איזון בין האינטראסים השונים; שלישיית, יש לבחון האם ניתן לרפא את הפגמים שנפלו באמצעות מתונים ומידתיים יותר מביטול כתוב האישום.

עוד נקבע, שמדובר במהלך קיצוני שיחול במקרים חריגים ביותר.

בע"פ 6922/08 **פלוני נגד מדינת ישראל** (01.02.2010) (פסק דין של כב' השופט ארבל)ណון היחס בין תיקון 51 לחס"פ שבו חוקקה כאמור הדוקטרינה של הגנה מן הצדק כתענה מקדמית ובין ע"פ בורוביץ דלעיל.

לשונה של הגנה בסעיף 149(10) לחס"פ הוא כלහן: "סתירה מהותית לעקרונות של צדק והגינות משפטית". ניסופה בע"פ בורוביץ הוא כלහן: "פגיעה ממשית בתחשושת הצדק וההגינות". בפסק הדין נקבע שאמות המידה בחוק ובפסיכיקה אין שונות באופן מהותי ויש להחיל את המבחן התלת שלבי גם על אמות המידה שנקבעו בחוק שכן מהלך בדיקת הטענה אינה שונה.

מן הכלל אל הפרט:

23. אשר למבחן הראשון - זיהוי הפגמים:

החלטה המאשימה לנחל את היליך על אף מצבאה הנפשי הקשה של הנאשם אינה ברורה ומעוררת קשיים לא מבוטלים.

עסוקין בנאשמת שסובלת מדיقاון מזררי, אינה מגובה לנסיבותיה, אינה מתפרקדת, אינה מסוגלת לטפל בעצמה וזקוקה לה翔חה צמודה של בני משפחתה. כך גם יכולתה לגבש קוו הגנה ולשחרר פעולה עם עורכת דין היא דלה ומוגבלת ביותר.

עוד אוסף שהמומחה מטעם הפסיכיאטר המחויז סבר שדיונים בבית המשפט עלולים לגרום להחמרה במצבה של הנאשם, ושהיליך המשפטי מזיק לה, מדרדר את מצבה ומונע ממנה להשתתקם.

מקרים שכאלה אינם מגיעים תדייר לטיפולו של בית המשפט שכן התייעה, דרך כלל, עשו שימוש מושכל בסמכויות שניתנו בידה להגיש כתוב אישום או להימנע מהגשתו.

נשאלת השאלה האם במצב דברים זה העמידה על ניהול ההליך נגד הנואשתת אפשר לה הילך הוגן במובנו הבסיסי ביותר של המונח. דהיינו כיצד ניתן לצפות מבאתי-כוחה של הנואשתת להבין ממנה באופן עמוק מה בדיק אירע, מהי התייחסותה של הנואשתת להאשמות המוטחות בה, מהי עמדתה בנוגע למחלוקות העובדיות, ואם היא מודה בעובדות או בהוראות חיקוק - האם מדובר בהודאת אמת או שמא בהודהה שהיא פרי של אימת החדרה והדיכאון הקשה שבו היא שרואה אם לאו.

הדברים אמורים ביתר שאת שעה שמומחה התייעזה עצמה סובר ניהול ההליך המשפטי עלול להזיק לנואשתת, לפגוע בה, לדדר את מצבה ולמנוע את שיקומה. והכול בעת שהנאשתת שרויה במצב קשה זה משנת 2015 דהיינו במשך ארבע שנים.

נשאלת השאלה האם תביעה סבירה צריכה להיות להימנע מהגשת כתוב אישום במקרה זה ומישלא עשתה כן האם מדובר בצעד שעומד בסתריה מहותית לעקרונות של צדק והגינות משפטיות?

-domini שמשנקבע שהנאשתת כשרה לעמוד לדין במובנו המשפטי של המונח, לא ניתן לעקוף קביעה זו ולהגדיר את המשך ניהול ההלכים נגדה כפגם.

ההחלטה על הגשת כתוב אישום ועל המשך ניהול ההליך נגד הנואשתת במקרים שתוארו אכן מוקשית. ברם מדובר בהחלטה המצוייה בצד סמכותה של התייעזה ונתונה לשיקול דעתה ואינה חרוגת באופן קיצוני ממתחם הסבירות הראויה להחליטות מסווג זה.

משמעות לא ניתן להגיד את ההחלטה כ- "פגם" וכי בכך כדי לדחות את הטענה. ובנסיבות אלה, מילא אין עוד צורך לדון בשני המבחנים הנוגדים.

סוף דבר

24. כאמור, משמצאי את הנואשתת כשרה לעמוד לדין, ומשמצאי שהמשך ניהול ההלכים נגדה לא מהוות "פגם" כמשמעותו בסעיף 149(10) לחס"פ, החלטתי אפוא לדחות את שתי הבקשות.

ניתנה היום, ה' תמוז תשע"ט, 08 ביולי 2019, בהעדר הצדדים.

